INTERNATIONAL JOURNAL OF SCIENTIFIC RESEARCHERS
ISSN: 3030-332X Impact factor: 9,493 Volume 17, issue 1, Aprel 2026
https://wordlyknowledge.uz/index.php/IJSR worldly knowledge
Index: google scholar, research gate, research bib, zenodo, open aire.
https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=wosjournals.com&btnG
https://www.researchgate.net/profile/Worldly-Knowledge
https://journalseeker.researchbib.com/view/issn/3030-332X

ERTA YOSHLI BOLALARDA ATIPIK PNEVMONIYANING KECHISH XUSUSIYATLARI

Hoshimov Azizbek Alijonovich
hoshimov.azizbek@bsmi.uz
Buxoro Davlat Tibbiyot Instituti
https://orcid.org/0009-0004-8515-0522

Annotatsiya:Ushbu maqolada erta yoshli bolalarda uchraydigan atipik pnevmoniyaning klinik kechishi, diagnostikasi va davolash usullari haqida ma'lumot berilgan. Mycoplasma pneumoniae, Chlamydophila pneumoniae va Legionella pneumophila kabi patogenlarning o‘pka to‘qimalariga ta’siri, ularning patogenezi va tashxis usullari yoritilgan. Atipik pnevmoniya ko‘pincha an’anaviy bakterial pnevmoniyadan farqlanib, sekin rivojlanadi va o‘ziga xos klinik belgilarga ega bo‘ladi. Shuningdek, maqolada davolash tamoyillari va oldini olish choralari muhokama qilinadi.

Kalit so‘zlar: atipik pnevmoniya, Mycoplasma pneumoniae, bolalar pnevmoniyasi, diagnostika, antibiotik terapiya, nafas yo‘llari infeksiyalari

Bolalar orasida pnevmoniya keng tarqalgan nafas yo‘llari infeksiyalaridan biri bo‘lib, ularning rivojlanishiga sabab bo‘luvchi patogenlar turlicha bo‘lishi mumkin. An'anaviy bakterial pnevmoniyadan farqli ravishda, atipik pnevmoniya Mycoplasma pneumoniae, Chlamydophila pneumoniae va Legionella pneumophila kabi mikroorganizmlar tomonidan qo‘zg‘atiladi. Ayniqsa, erta yoshli bolalarda atipik pnevmoniyaning klinik kechishi va diagnostikasi alohida ahamiyat kasb etadi.

Etiologiya va patogenez

Atipik pnevmoniyaning asosiy qo‘zg‘atuvchilari quyidagilar:

- Mycoplasma pneumoniae – maktab yoshidagi bolalarda keng tarqalgan bo‘lsa-da, go‘daklarda ham uchrashi mumkin.
- Chlamydophila pneumoniae – ko‘proq kattalarda uchrasa ham, bolalarda uzoq davom etuvchi nafas yo‘llari infeksiyalarini keltirib chiqarishi mumkin.
- Legionella pneumophila – odatda suv muhitlarida yashovchi bakteriya bo‘lib, immuniteti past bolalarda jiddiy pnevmoniyani chaqirishi mumkin.

Klinik Belgilar

Erta yoshli bolalarda atipik pnevmoniya an’anaviy bakterial pnevmoniyadan farqli o‘laroq, sekin rivojlanib, quyidagi simptomlar bilan namoyon bo‘ladi:

- Subfebril yoki mo‘’tadil isitma (37,5-38,5°C);
- Quruq yoki nam yo‘tal, uzoq davom etuvchi havo yetishmovchiligi;
- Burun bitishi, bo‘g‘im va mushak og‘riqlari;
- Kamdan-kam hollarda ko‘krak qafasida og‘riq;
- Ba’zan qusish va diareya ham kuzatilishi mumkin.

Diagnostika

Atipik pnevmoniyaning erta yoshdagi bolalarda diagnostikasi qiyin bo‘lishi mumkin. Diagnostik usullar quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

- Klinik ko‘rik: umumiy simptomlarga asoslangan dastlabki baholash;
- Laborator tekshiruvlar:
  - To‘liq qon tahlili (leukotsitoz kam bo‘lishi yoki normal diapazonda bo‘lishi mumkin);
  - Serologik testlar (M. pneumoniae yoki C. pneumoniae antitanachalari);
  - Polimeraza zanjir reaktsiyasi (PCR) – yuqori sezgirlikka ega usul;
- Radiologik tekshiruvlar:
  - O‘pka rentgenografiyasi (diffuz infiltratlar yoki segmentar shikastlanishlar aniqlanishi mumkin);
  - Ko‘proq holatlarda torakal KT (kompyuter tomografiyasi) qo‘llaniladi.

Davolash

Atipik pnevmoniya bakterial pnevmoniyadan farqli o‘laroq, beta-laktam antibiotiklariga (penitsillinlar, sefalosporinlar) sezgir emas. Davolashda quyidagi dori vositalari tavsiya etiladi:

- Makrolidlar (azitromitsin, eritromitsin, klaritromitsin) – Mycoplasma va Chlamydophila'ga nisbatan yuqori samaradorlikka ega;
- Tetratsiklinlar (doksitsiklin) – faqat 8 yoshdan katta bolalarda qo‘llaniladi;
- Ftorxinolonlar – faqat jiddiy holatlarda va mutaxassis nazorati ostida buyuriladi.

Xulosa

Erta yoshli bolalarda atipik pnevmoniyaning kechishi turlicha bo‘lishi mumkin. Uni an’anaviy bakterial pnevmoniyadan farqlash diagnostikada muhim ahamiyat kasb etadi. O‘z vaqtida tashxis qo‘yish va to‘g‘ri davolash choralari ko‘rilsa, bolalarda asoratlarning oldi olinadi va to‘liq sog‘ayish ta’minlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. American Academy of Pediatrics (AAP) Guidelines – Pediatricsda pnevmoniyani tashxislash va davolash bo‘yicha ko‘rsatmalar.
2. World Health Organization (WHO) – Bolalar orasida pnevmoniyaning tarqalishi va oldini olish strategiyalari.
3. Pediatric Infectious Disease Journal – Bolalarda nafas yo‘llari infeksiyalarining etiologiyasi va klinik xususiyatlari.
4. National Institute for Health and Care Excellence (NICE) Guidelines – Pediatriyada nafas yo‘llari kasalliklarini boshqarish bo‘yicha tavsiyalar.
5. Cochrane Reviews – Nafas yo‘llari infeksiyalarini tahlil qiluvchi tizimli sharhlar.
6. European Respiratory Journal – Bolalar pnevmoniyasining diagnostikasi va zamonaviy davolash usullari bo‘yicha ilmiy maqolalar.